

7. Круш П.В., Зеленська М.О. Методологічні підходи до розкриття сутності категорії «потенціал підприємства». *Теорії мікро-макроекономіки: збірник наукових праць*. 2009. №2. С. 12-18.
8. Кунцевич В.О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. №7(37). С. 123-130.
9. Рябикіна Н.І. Теоретико-методологічні засади оцінки та оптимізації використання потенціалу промислового підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук; спец. 08.06.01. Одеса, 2003. 23с. URL: <http://referatu.net.ua/referats/7569/151785> (дата звернення 18.05.2020).
10. Словник сучасної економіки Макміллана. 6-те вид, перероб. та доп. К. : Вид-во «Артек», 2007. 713 с.
11. Управління потенціалом підприємства : навч. посібник/ [Должанська І.З., Загорна Т.О., Удалих О.О. та ін.]. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 362 с.
12. Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник. К.: КНТЕУ, 2006. 316с.
13. Онищенко Е.К. Управління кадровим потенціалом підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступенця канд. екон. наук ; спец. 08.00.04 Запоріжжя, 2014. 20 с.

ПАНАСЮК В.М.

доктор економічних наук, професор

ВІНЯРЧИК Г.І.

здобувач другого (магістерського) рівня

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

ПОНЯТТЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ТРАКТУВАННЯ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ

Виробничі запаси є однією із умов неперервного виробничого процесу, а також складовою оборотних активів підприємства. Вартість використаних виробничих запасів формує одну із найбільш вагомих складових витрат у структурі собівартості реалізованої продукції, робіт, послуг. Однак, варто зазначити, що наявність великої кількості виробничих запасів спричинює негативний вплив на діяльність підприємства. У зв'язку з цим, правильність організації їх обліку, аналізу та аудиту не тільки впливає на збереження запасів, але і на достовірність розрахунку фінансових результатів підприємства.

Огляд літературних джерел свідчить про існування різних понять-синонімів, які використовуються поряд з терміном «виробничі запаси», а саме: «ресурси», «матеріальні ресурси», «виробничі ресурси», «матеріальні оборотні активи», «матеріальні цінності». Розбіжність у тлумаченні цих понять веде до виникнення неоднозначності при формулюванні умов визнання виробничих запасів у системі бухгалтерського обліку підприємства. З метою ідентифікації сутності дефініції «виробничі запаси» розглянемо поданий перелік детальніше.

Треба зазначити, що поняття «запаси» почали застосовувати у вітчизняній науковій літературі у ході реформування бухгалтерського обліку і наближення його до міжнародних стандартів. До прийняття національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у

науковій термінології використовувалися різні назви, а саме: активи, ресурси, товарно-матеріальні цінності, предмети праці, матеріальні ресурси, виробничі ресурси.

На даний момент серед науковців відсутнє узгоджене розуміння у тлумаченні категорії «ресурс».

У тлумачну словнику [2] ресурс трактується як допоміжний засіб, засоби, запаси, можливості, джерела доходів. В. Я. Горфинкель вважає, що засобами є прийоми, способи дії для досягнення певної мети, а також предмети, пристосування, які потрібні для ведення будь-якої діяльності.

У «ресурси» вважаються факторами виробництва, які застосовуються формування економічних благ.

Наведені визначення досить повно характеризують економічну категорію «ресурси», однак не відповідають сучасній термінології бухгалтерського обліку. Підтримуємо позицію тих науковців, що вважають ресурси активами тобто засобами та цінностями, використання яких дозволяє підприємству у майбутньому отримувати економічні вигоди.

Розгляд терміну «матеріальні ресурси» в економічній літературі свідчить про відсутність єдиних підходів науковців до його трактування. Зокрема, у [1] матеріальними ресурсами визнаються предмети праці, а у – засоби виробництва, тобто предмети і засоби праці.

У фінансовому словнику матеріальними ресурсами вважаються лише основні та допоміжні матеріали, вироби, конструкції, сировину, паливо, незавершене виробництво і відходи власного виробництва, тара й тарні матеріали, а також запасні частини, призначені для ремонту обладнання.

Вивчення позицій науковці дозволяє зробити висновок, що матеріальні ресурси є певними елементами, які використовуються як предмети праці і є основою для виготовлення продукції та обслуговування виробничого процесу.

Серед науковців також існують розбіжності щодо розуміння сутності і складових поняття «виробничі ресурси». Зокрема В. Грузинова і В. Грибова до складу виробничих ресурсів підприємства відносить робочу силу, знаряддя праці (машини, устаткування та ін.), предмети праці (сировина, матеріали і так далі), готову продукцію (запаси товарів) та природні умови виробництва (земля, корисні копалини й ін.)

А. Р. Радіонов вважає, що виробничими ресурсами є земля (всі природні ресурси, які використовуються у виробничому процесі), капітал (засоби виробництва; виробнича інфраструктура; грошові кошти, які використовуються для їх придбання), праця (фізичні й розумові здібності працівників), підприємницька здатність (здатність до пошуку нових можливостей). Дещо схожою є позиція Г. Нашкерської. Науковець вважає, що до виробничих ресурсів підприємств потрібно включати такі складові як: природні ресурси (земля, надра, вода й ін.); оборотні кошти, в тому числі матеріальні ресурси; трудові ресурси (людські ресурси з їх здатністю виробляти блага); капітал (джерело власних засобів підприємства); заповзятливість (підприємницька здібність людей до організації виробництва товарів і послуг); результати науково-технічного прогресу.

Науковці В. Горфинкель і В. Швандар до складу виробничих ресурсів підприємства відносять виробничі фонди (основні й оборотні), робочу силу та інформацію.

І. А. Бланк вважає виробничі запаси елементами виробництва, які застосовуються як предмети праці у технологічному процесі. Вони повністю споживаються у кожному виробничому циклі та переносять свою вартість на виготовлену продукцію.

В економічному словнику бухгалтера зазначається, що виробничі запаси є запасами засобів виробництва, які знаходяться на складах підприємств і потрібні для забезпечення безперервного виробничого процесу, це лише ті предмети праці, які ще не беруть участь у процесі виробництва і зберігають свою натурально-речову форму.

М. І. Должанський вважає, що виробничі запаси входять до складу товарно-матеріальних цінностей, які є сукупністю предметів праці і продуктів праці, хоча більшість із них є предметами праці. Всі засоби, які можуть служити людині для задоволення її потреб, називаються благами. Всі корисності, які не надаються людині задарма і в готовому вигляді, а є результатом праці, носять назву цінностей. Сукупність цінностей, що знаходяться у розпорядженні господарства чи підприємства, складають його майно.

Деякі автори [3] при визначенні поняття «виробничі запаси» застосовують категорію «матеріальні цінності», яка є описовою категорією, ознакою, якісним показником, що характеризує виробничі запаси як економічні елементи, що мають користь для їх власника і можуть принести йому економічні вигоди. Однак не всі матеріальні цінності визнаються активами, а отже, не можуть обліковуватися у складі виробничих запасів та показуватися у складі активів Звіту про фінансовий стан. Відповідно до вітчизняних нормативно-правових актів облік виробничих запасів, які отримані до переходу права власності на них, відрізняється від обліку виробничих запасів, на які підприємство отримує повні права. Якщо у підприємства відсутні права власності на матеріальні цінності, які надійшли, то вони повинні відображатися на позабалансових рахунках.

У однойменному П(С)БО 9, як і МСБО 2 визначення поняття «виробничі запаси» відсутнє, а подається визначення запасів загалом. Визначення, які містить МСБО 2 «Запаси» практично відповідає визначенню запасів, наведеному у П(С)БО 9, за невеликим доповненням до останнього. Так, згідно з П(С)БО 9, до запасів також відносяться активи, які утримуються для споживання під час управління підприємством.

Розглянувши різні підходи до визначення виробничих запасів, вважаємо, що вони є матеріальними оборотним активами, придбаними (набутими) підприємством для отримання у майбутньому економічних вигод у процесі використання з перенесенням їх вартості до складу матеріальних витрат.

Список використаних джерел

1. Азрилиян А. Н. Большой бухгалтерский словарь. М.: Институт М. : Институт новой экономики, 2005. 574 с.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. 2-е изд. К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. 656 с.
3. Должанський М. І., Должанський А. М. Бухгалтерський облік в Україні з використанням Положень (стандартів) бухгалтерського: навч. посіб. Львів : ЛБІНБУ, 2003. 494 с.

ПАНАСЮК В.М.

доктор економічних наук, професор

БОЙЧАК М.В.

здобувач другого (магістерського) рівня

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ОБЛІКУ

Починаючи вивчення сутності фінансового стану підприємств, звернемо увагу на діючі нормативно-правові акти. У Положенні «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» фінансовий стан трактується як сукупність